

İmanın Vaat Ettikleri

Soru: İmanın insana vaat ettiği güzellikler nelerdir? Bu güzelliklerin insan vicdanında duyulup hissedilmesinde derece farklılıkları var mıdır?

Cevap: Şimdiye kadar imanın gerek dünyada gerekse ukbada insana vaat ettiği güzelliklerle ilgili çok şey söylenmiş ve imanla alâkalı pek çok münciyat (insanı kurtuluşa, felâha götüren hususlar) üzerinde durulmuştur. Hususiyle Hazreti Bediüzzaman, eserlerinin değişik yerlerinde bu mevzuu tafsilatlı olarak ele almıştır. Bütün bunlara bakıldığında imanın, hayatı ve varlığı doğru okuyup değerlendirme adına insana çok geniş ve engin bir bakış açısı kazandırdığı görülecektir. Mesela, iman sahibi bir insan varlığa baktığında, her şeyi kendisine candan bir arkadaş ve samimî bir yoldaş gibi görür. Dolayısıyla o, ne yol ne de yoldaş gurbeti yaşar. Aynı zamanda o, imanın hayatına serptiği nur sayesinde, geçmiş ve geleceği aydınlık görür; zira ona göre ne geçmiş korkunç bir kabristandır, ne de gelecek kapkaranlık bir ölüm çukuru.

Aslında insanın gelecekle ilgili korku ve endişelerinin olması tabiidir. Fakat imanın verdiği ümit ve nur, ilerisine yönelik bu korkulara galebe çalar. Zira inancını sağlam esaslara bağlayan bir insan, bu endişe ve korkuların, çaresi bulunmayan şeyler olmadığını anlar ve böylece onların kendisini tehdit etmesi karşısında duyduğu sıkıntı ve ızdıraptan sıyrılmaya imkânı bulur. İnsan, berzah ve kabir karanlığından mı endişe ediyor? İman orada bir nurdur. Sıratın mı endişe duyuyor? İman kendisini oradan geçirecek bir Burak'tır. Akıbetinden mi endişe ediyor? İman, onu Cennet'e ulaştıran en emin bir yoldur. Akıbetiyle ilgili korkuları mı var? İman onu Cehennem'den koruyan en sağlam sığınaktır. Evet, iman, insanın çıktığı bu uzun yolculukta adeta yolun sağında ve solunda durup ona emniyet ve güven vaat eden bir rehber ve mürşittir.

Ölüm Gerçeği ve Deveküşü

Esasında, Hazreti Pîr'in ifadesiyle iman, mahiyetinde mânevî bir tûbâ-i Cennet çekirdeği taşıdığından, iman sahibi insan daha dünyada iken huzur içinde bir hayat yaşar. Zira o, çürüyüp yok olma korkusundan, hiçliğe gitme endişesinden imanı sayesinde kurtulur. Kim ne derse desin, kim meseleye nasıl yaklaşırsa yaklaşsın, şurası bir gerçektir ki, inanmayan bir insanın, yok olmanın endişelerini, kafasından ve kalbinden bütün bütün silip atması mümkün değildir. Hatta bu endişe ve korkular yer yer insanı öyle kıvrandırır ki, daha buradayken ona Cehennem hayatı yaşatır. O insan bu sıkıntılardan kurtulmak için ise çoğu zaman kendisini eğlenceye ve zevk u sefaya salar. Bazen, kendini içkiye vererek, bazen cismanî ve bedenî arzulara dalarak, bazen de uyuşturucu kullanarak yok olma, hiçliğe gitme, çürüyüp toprak hâline gelme düşüncesinin ruhlarda hâsıl ettiği endişelerden sıyrılmaya çalışır. Farklı bir tabirle çakırkeyf, serazat ve bohemce bir hayat yaşayarak, akıbetini düşünmemeye, duymamaya gayret eder. Buna bir nevi kendini hipnoz etme gayreti diyebilirsiniz. Heyhat ki, bütün bunlar muvakkat bir süre için insanı avutsa da, hakikatte ona hiçbir faydası olmayan beyhude çırpınışlardır. Nasıl ki, avcının saklanmak isteyen bir deve kuşunun başını kuma sokması onu avcının elinden kurtaramazsa, akıbeti dair korkuları gidermek için başvurulan bu tür eğlencelerin de insanı korktuklarından emin kılması mümkün değildir. İnsanı bütün bu endişelerden kurtaracak ve onu sahil-i selamete çıkaracak bir şey varsa o da, insan için emniyetli bir sefîne, emin bir rehber ve güçlü bir ümit kaynağı olan imandır.

Bir insan ne kadar günahkâr olursa olsun, eğer imanı varsa akıbetiyle ilgili ümit ve recası da olacaktır. Çünkü imanın mahiyetinde bu hakikat vardır. Nitekim Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akidesine göre, insan, ne kadar günah işlemiş olursa olsun eğer kalbinde zerre kadar imanı varsa ebedî Cehennem'le cezalandırılmayacaktır. (Bkz. et-Teftâzânî, *Şerhu'l-Makâsîd* 2/229-231) Zira insanda iman gibi bir güzellik varsa, günahlar onda aslî değil, arızî demektir; onların çıkış noktası iman değildir. Bilâkis onlar, insanın iman adına durması gerekli olan yerde duramamasından kaynaklanır. Diğer bir ifadeyle günahlar, iman adına bırakılan boşluklardan insanın içine giren virüslerdir. Küfre gelince, günahlar ve isyanlar küfrün mahiyetinden fişkırmaktadır. Dolayısıyla onlar küfürde aslıdır. Evet, bir kez daha belirtecek olursak, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın icma ile kabul ettikleri akideye göre, zerre kadar imanı olan bile Cennet'e girecektir. Yani, Allah düşürmesin, bir insan zina etse, hırsızlık yapsa veya daha başka bir günah işlese bile imanı varsa netice itibarıyla ebedî mutluluk yurduna kavuşacaktır. Eğer günahlarına tevbe eder, Cenâb-ı Hak da onun tevbesini kabul buyurursa o kişi günahlarının cezasını görmeden de Cennet'e girebilir. İşte bütün bunlar imanın insana vaat ettiği, yeri başka bir şeyle doldurulamayacak güzelliklerdendir. O hâlde iman, insan için çok güçlü bir ümit kaynağıdır. Bu sonsuz güç kaynağıyla insan her zaman kendi dar dünyasından sıyrılıp ebedî hayatın güzelliklerine yelken açabilir.

Samimî Kardeşliğin Ötelere Yansıyan Hali

Öte yandan iman, mü'mini çevresine ve hatta bütün bir varlığa karşı bir emniyet insanı yapar. Onun daracık dünyasını, evrensel bir dünya hâline getirir. Mü'min, kâinata mehd-i uhuvvet (kardeşlik beşiği) nazarıyla bakar. Dolayısıyla herkesi belli ölçüde kardeşi gibi görür. Hazreti Ali Efendimiz'in ifadesiyle, insanlar içinde Müslüman olanları dinde, Müslüman olmayanları ise insanlıkta kardeşler olarak değerlendirir. Elbette ki onun mü'minlere bakışı çok daha farklıdır. Zira onlarla aynı duygu ve aynı düşünceyi paylaşmakta, berzah âleminde ve mahşerde bir araya geleceğine, hesabının aynı yerde görüleceğine, sıratı onlarla birlikte geçeceğine inanmaktadır. Böyle bir inanca sahip insan, çevresiyle münasebet ve irtibatını sadece geçici bir menfaate veya karşısındakinden bazı çıkarlar elde etmeye bağlamayacak, bilâkis muhataplarıyla ötelere de devam edecek bir irtibat ve münasebet kurmaya çalışacaktır. Şayet Cenâb-ı Hakk'ın uhrevî yörüngeli böyle bir irtibat ve münasebete farklı bir bakışı varsa, bu, insanı Allah'a yaklaştıracak ve onu hem burada, hem de ötede muvaffak kılacaktır ki, bu da imanın ayrı bir vaadidir. Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem),

يُدُّ اللَّهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ

"Allah'ın eli cemaatle beraberdir." (Tirmizi, fiten 7) kutlu beyanına bir de bu açıdan bakabilirsiniz. Yani Allah (celle celaluhu) cemaat hâlinde hareket eden insanları bu dünyada kötülüklerden muhafaza buyurup işlerinde onlara muvaffakiyetler ihsan ettiği gibi, öte tarafta da onları hep beraber değişik nimetlere mazhar kılacaktır. Başka bir ifadeyle, birlikte hareket etmenin dünyaya ait neticelerinin yanında, öbür tarafa akseden meyveleri de vardır. Allah Teâlâ'nın,

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ

"Gün gelir, yer başka bir yere, gökler de başka göklere çevrilir." (İbrahim Sûresi, 14/48) kavli keriminden de anlaşılacağı üzere, öbür tarafta zerreden kürelere kadar her şey bir değişime uğrayacaktır. Dolayısıyla insanların duygu ve düşünceleri de farklı bir mahiyet kazanacak, ortaya konulan güzellikler, kardeşlik münasebetleri orada ayrı bir derinliğe ulaşacaktır. Kim bilir orada bundan nasıl bir zevk duyacak ve mü'min kardeşlerinize nasıl âşikane bir münasebet içinde bulunacaksınız! Belki de kardeşinizle yüz yüze gelmek, onun gökçek yüzüne bakmak içinize öyle bir inşirah salacak ki, onu Cennet nimetlerine bedel sayacaksınız. Zaten

أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ

"Salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insan kalbinin de tasavvur edemediği nimetler hazırladım." (Buhârî, bed'ü'l-halk 8; Müslim, îmân 312) hadis-i şerifinde de ifade edildiği üzere oradaki nimetler her türlü tasavvurun üzerindedir. Allah orada, akla gelmedik nimetler lütfedecektir. İşte bu nimetler de, sizin burada ortaya koyduğunuz güzelliklerin değişim üstüne değişim geçirdikten sonra farklı birer mahiyet olarak karşınıza çıkmasıdır.

Sorunuzun ikinci kısmıyla alakalı olarak da kısaca şu hususlara işaret edilebilir. İmanın vaat ettiği bu güzellikleri her bir insan, kendi imanının enginlik ve derinliğine göre duyar ve yaşar. Bazıları bunu sadece nazarî planda duyar ve hisseder. Bunlar, ilk mektepte iman hakikatleri adına hocalarından duyup öğrendiği şeylerle iktifa ederler. Hâlbuki bu, sadece işin başlangıcıdır. Bazıları ise nazarî bilgilerinin ilim ve tefekkürle delillendirir, sağlam esaslara bağlar, amel ve ibadetle benliklerine mal eder ve onu marifete dönüştürürler. Başka bir ifadeyle nazarî bilgiden ilme'l-yakîne yürür ve oradan da ayne'l-yakîne yükselirler. Ayne'l-yakîn mertebesine ulaştığında orada ihsan sırrı zuhur eder. Yani insan bu mertebede her an Hak tarafından görülüyor ve Hakk'ı görüyor olma mülâhazasıyla oturur kalkar ve hayatını hep bu seviyede sürdürür. İsterseniz buna hayvaniyetten çıkma, cismaniyeti bırakma, ten kafesinden sıyrılma ve ruhun hayat derecesine seyahat etme de diyebilirsiniz. Burada her şey daha engince, daha net ve kendine has cazibedar güzellikleriyle daha parlak görülür ve duyulur. Onun için böyle bir hayat mertebesinde cismanî ve dünyevî hayat önemsizdir. Sırf emredildiği ve görev verildiği için burada durulur. Terhis emri geldiği zaman ise ayrı bir sürur yaşanır, ölüm bir bayram sevinci gibi karşılanır ve işte insan ötelere imanın vaat ettiği bu güzelliklerle yürür, Rabbine kavuşur.